СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 154. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 5 липня 1930. VOL. XXXVIII. No. 154. Jersey City, N. J., Saturday, July 5, 1930. THREE CENTS.

РОЗКРИВАЮТЬ ТАЙНИ ВОЄННОЇ ШПІОНАЖІ

МАЛИ ЗНАЙТИ ЗАПИСКИ ОДНОГО З ШПІОНІВ, ЯКІ МАЛИ ЗНИЩИТИ В 1918 РОЦІ АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ З 293 ЛЮДЬМИ.

ВАШИНГТОН. — Департамент маринарки розпочав нові доходження в справі катастрофи, яка знищила на водах Полудневої Америки в березні 1918 р. воєнний корабель „Сайклопс", який довозив вугля. Корабель знищено в таємничий спосіб, бо досі не знають, що саме з ним сталося. З розбитого й затопленого корабля ніхто й нікого не виратувано. Віз він з Бразилії велику скільксість мангану, який мав виладувати в Балтимор. Манган був потрібний для американської сталевої продукції.

На кораблі було 15 офіцирів, 221 мужви і 57 подорожних. Всі вони загинули.

Катастрофу пояснювано собі на ріжні способи. Одні казали, що висадили його в повітря німецькі шпіони при помочі чортівської машини. Інші твердили, що корабель знищило німецьке підводне судно. Але все те важко погодити з тим, що американські кораблі не знайшли ніякого сліду з розбитків корабля. Дотого твердять, що німецька субмарина не могла заїхати так далеко.

Аж тепер мають мати документ, який має відкрити тайну. Мають це бути записки одного з тих, що знищили корабель. Мало їх бути чотирох. Виратувалося тільки двох, з яких один вже давно помер. Виратувані плили на малій лодці по морю, а над раном забрав їх чужинецький корабель, котрий знищив усякі сліди, які залишилися по катастрофі. Отой чужинецький корабель висадив потім обох шпіонів на европейський беріг.

Так виглядає оте фантастичне оповідання. Департамент маринарки твердить, що ті записки передали дуже достовірні особи.

ҐОЛФОВИЙ ЧЕМПІОН СВІТА.

НЮ ЙОРК. — Місто повитало дуже сердечно Роберта Джонса, світового голфового чемпіона, котрий вернув домів по нових триюмфах, які здобув в Англії.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ДЕРЖИТЬ З ГУВЕРОМ.

ВАШИНГТОН. — Сенат відмовився признати президентови Гуверови жадану ним суму, потрібну на покриття коштів дальшого урядовання створеної ним комісії для розслідів злочинства. Сенат признав тільки $50.000.

Зате палата послів признала на ті потреби цілих $250,000, як їх жадав Гувер.

СПІКІЗІ Й ШКОЛА.

НЮ ЙОРК. — „Пейрент-Тічерс Асосіейшен оф Поблик Скул 36" в дільниці Квинс не могла ніяк добитися замкнення спікізі, яке знаходиться напроти школи. Учителі й родичі доказували, що діти бачать кожного дня запитих старших людей, а це їх деморалізує. Не можучи добитися замкнення спікізі, вони заапелювали до президента Гувера, просячи його інтервенції.

ЛІТАЮТЬ ДАЛІ.

ШИКАГО. — Браття Гонтери літають у воздусі без перерви понад 3 тижні. Думають ще видержати до суботи.

КОЛИ ДІТИ КУПАЮТЬСЯ БЕЗ ОПІКИ.

НЮАРК. — Двох братів, Генри і Артур Стерн, літ 11 і 13, купалися в ріці Пасейк. Артур почав потопати, а малий 11-літній Генри пішов його ратувати. І так оба потопилися.

ГУВЕР НЕ МІШАЄТЬСЯ ДО БІРЖІ.

ВАШИНГТОН. — По Вашингтоні ходила чутка, що президент Гувер заявився проти того, щоби розпочати доходження в справі спекуляції на нюйоркській біржі. Урядово подають, що президент до тої справи не мішається.

ВИТАВСЯ З 16 ПРЕЗИДЕНТАМИ.

ВАШИНГТОН. — о. Смейл, редактор „Ди Атлянта Констітушен", витаючися з президентом Гувером, підніс, що він є, здається, одинокою живучою людиною, яка виталася з 16 американськими президентами. о. Смейл заявив, що він уже витався з президентом Бюкененом, коли мав 10 літ.

ГАЙД ХВАЛИТЬ ТАРИФУ.

ВАШИНГТОН. — Секретар Гайд твердить, що нова тарифа принесе велику користь хліборобству, бо вона приноровить хліборобську продукцію до збуту.

Д-Р ҐРЕЙЗОН ПРОТИ ТАРИФИ.

АТЛЕНТИК СІТИ. — Д-р Теодор Ґрейзон, професор Пенсилвенійського університету, говорив на конвенції „Ківаніс Інтернешенел" про економічне положення краю. Він не звязував економічної кризи з біржевою катастрофою, бо доказував числами, що економічна депресія наступила ще перед біржевим крахом.

З того зійшов він на нову тарифу. Він твердив, що коли Америка хоче збувати свої товари за границею, то мусить, річ ясна, допускати до себе продукти инших держав. Теперішні методи ставлення цлових мурів є з економічного боку „самовбивчим і смішним" способом ратунку.

ДЛЯ МІЖНАРОДНЬОГО ПОРОЗУМІННЯ.

НЮ ЙОРК. — Визначні американські педагоги виробили проект нової виховничої інституції, яка зветься „Прогресів Каледж фор Вімен". Школа та буде відкрита в Женеві в Швайцарії. На початок приймуть там 50 американських дівчат. Цілю школи є виховати людей, які будуть в силі „думати міжнародньо", себто мати розуміння для душі й потреб инших народів.

СІОНІСТИ ПОГОДИЛИСЯ.

Девять літ сварилися сіоністи між собою, а на теперішній конвенції в Клівленді таки прийшли до порозуміння, вибравши компромісову головну управу.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР У ЛЕНІНҐРАДІ.

Великий пожар знищив у Ленінграді „кухонну фабрику" большевицького уряду. Підчас пожару зґоріло 9 осіб, в тому числі 3 пожарників. У „фабриці" було також приміщення для дітей, бібліотека та клюб. Побудовано її недавно коштом 2 мілінів рублів та признано за взірцеву й огнетревалу будову того рода. Пожар вибух у навечеря врочистого отворення „фабрики". Супроти цього уряд допускає, що хтось „фабрику" підпалив.

„УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ" У МЕДЛІНҐУ.

Хор церкви св. Варвари у Відні спільно з хором Академічного Т-ва „Січ" уладив у четвер, 29 травня, „Український день" у місті Медлінг біля Відня, щоб познайомити тамошнє німецьке населення з греко-кат. богослуженням, церковними й народними українськими піснями, українськими національними танцями і т. д. На програму „Українського дня" зложилися: 1) Служба Божа св. Ів. Золотоустого в міській парохіяльній церкві (год. 10), яку відправив віденський парох о. д-р Мирон Горникевич, а співав хор церкви св. Варвари у Відні (Служба Божа Бортнянського і Вербицького) під проводом п. Павла Маценка. 2) Український концерт у святочній салі реальної гімназії (8. год. веч.), на якому виконано цілу низку творів українських композиторів і українські національні танці. Виконавцями були студенти (тки), члени Акад. Т-ва „Січ"; мистецьким провідником — проф. Евген Чумак. У концерті брав теж участь як соліст член віденської опери п. Іван Савка (бас), промову виголосив бувший старшина УГА, тепер доцент віденського університету, д-р Ганс Кох. — Зі змісту летючки, яку в цій справі видало в німецькій мові „Т-во св. Йосафата" у Відні під проводом о. д-ра М. Горникевича, бачимо, що агітація в цій справі поведено дуже вміло і нема сумніву, що „Український день" у Медлінґу пройшов з успіхом. При цій нагоді варто пригадати, що в тому ж Медлінґу відбувся український концерт з подібною програмою вже в часі війни (мабуть у 1915 р.), що пройшов теж з повним успіхом і причинився немало до обзнайомлення тамошнього громадянства з українськими культурними надбаннями.

НЕМА ХЛІБА В ХАРКОВІ.

„Комуніст" повідомляє, що після довшої перерви в Харкові знову відчувають дуже недостачу хліба. Перед харчовими крамницями вже від 5. год. рано є великі черги людей, що ждуть видачі печива. Харківська рада видала відозву до населення, в якій твердить, що пекарні мають доволі муки та що харчова криза буде опанована.

ВИБОРИ ДО СОЙМУ І СЕНАТУ НА ВОЛИНІ.

„Русская Волнь" підчас виборів до сойму і сенату не перевела ні одного Москаля ані Поляка, а натомість провела при соймових виборах пятьох Українців: Л. Серветника і О. Дроздовського (УНДО), І. Власовського і А. Нивинського (радикали), та Дурделу (Сельрод-Єдність), а при сенатських виборах чотирох Українців: Левчанівський (УНДО) Петриківський (радикал), Бондарук (радикал), Химчин (Сельроб - Єдність). Москалі дістали при соймових виборах 947 голосів, а при сенатських 342.

ПРУТ І БИСТРИЦЯ ЗНОВУ ВИСТУПИЛИ З БЕРЕГІВ.

Наслідком зливи, яка тревала від 3. червня год. 11 передпол. до 4. червня год. 5. рано, в надвірнянськім повіті піднеслася вода в Пруті понад 2 м., а в Бистриці на $1\frac{1}{2}$ м. Прут знищив новий міст біля Ребровича, ушкодив значно роботи біля мурованого мосту в Татарові, зірвав підпертя мосту в Підлісневі, зірвав дві тами в Микуличині, підмулив державну дорогу, зірвав кладки в Ямні та Дорі та провізоричний міст у Доричі. Бистриця ушкодила мур в Опоновій, руштування і залізничий шлях на 50 м. Потік Сухий перед Кропивцем у Ямні засипав дорогу камінням і ушкодив охоронну таму.

ВБИВАЮТЬ КОМУНІСТІВ.

„Комуніст" повідомляє про зріст протибольшевицького руху. В запоріжській окрузі крізь вікно вбили голову рільної комуни Марченка. Арештували трох селян. В Іжевську невідомі люде поранили тяжко редактора часопису „Металіст", Семенехіна. Він помер по дорозі до шпиталю. ДПУ здогадується, що Семенехіна вбили робітники. В Баку азербайджанський студент Ганза кинув бомбу в авто, яким їхав начальник азербайджанського ДПУ Багіров. Багіров вийшов ціло, зате згинуло трох вищих урядовців, що їхали з Багіровим.

ЗА ПРИМІРОМ БЕСІДОВСЬКОГО.

Генеральний секретар большевицького банку для північної Европи в Парижі, Круков, кинув своє становище та заявив, що оконечно зриває з муністичнимм устроєм. У листі до паризьких часописів пояснює, що зневірився в комуністичнім устрою. Круков належав від 1905 р. до революційних російських організацій, а від 1917 р. був членом компартії. Він переконався, що за недомагання комуністичного устрою винуваті не одиниці, а сама система. Замісць обіцюваної комуністами волі пролетаріят одержав нужду й угніт. До банку прислали недавно з Москви тайного агента ДПУ в характері віцедиректора. Безпосередньо перед уступленням Крукова візвали вернутися в Москву, та він не хотів.

ҐРІМ УБИВ ДВІ ОСОБИ.

Підчас буревію, який лютував над селом Стара Кам'яниця, біля Каліша, грім ударив в стодолу, де було 3 мужиків. Двох з них грім убив, третій мужик вийшов ціло.

З ДІЯЛЬНОСТИ „УКРАЇНБАНКУ" В БЕРЕСТЮ.

Усе кооперативне життя та діяльність на Поліссю зосереджується біля Українського Кооперативного Банку в Берестю, який засновано в 1925 році. Розбудову цеї установи унагляднюють такі числа. В першому році було членів 33, а тепер є їх 1,300, з чого 90 відсотків селян. Діяльність банку опирається на власних капіталах, котрі тепер виносять 70,000 золотих, а дрібні ощадности доходять пересічно до 80,000 золотих.

ДИВНА ПОВЕДІНКА.

До чого доходить польська нетолерантність, хай посвідчить ця подія, яка зайшла у селі Бродки біля Щирця. Істнує там могила — памятник в честь українського співця-поета Т. Шевченка, що її бродські Українці збудували ще в 1912 р. В 1918 р. цю могилу дещо відновлено і посвячено. Дня 15. травня ц. р. громадяне Бродків забралися за відновлення могили, яка з часом улягла значному ушкодженню. Та місцева поліція ввакала це за якийсь акт злочину і арештувала пятьох хлопців, що працювали при направі могили. Вправді по списанню протоколу їх випустила на волю, та всежтаки поліція не дає бродським громадянам перевести направи Шевченкової могили.

ПРИЧИНА СМЕРТЕЛЬНИХ ВИПАДКІВ У ЛЮБЕЦІ.

Міністерство внутрішних справ у Берліні вислало до Любеки свого фахового делегата, що мав би розслідити, яка є причина такої скількости смертельних випадків між дітьми, щепленими протитуберкульозним винаходом паризького проф. Кальмета. Делегат проф. Тавте заявив у першім справозданні, що дійсна причина може бути відома аж за кілька тижнів. Не є виключене, що при щепленні ліки були занечищені.

ВИНАХІД, ЯКОГО НЕ БУЛО.

Тиждень писала вся европейська преса про грандіозний винахід Італійця Нателлі — як добувати електрику з повітря. Все це повторювали за італійською пресою; навіть те, що Нателля був звичайним студентом. Кожний казав собі: мають Італійці Марконія і Муссолінія, чому не можуть мати ще й Нателлю? Аж тепер римська преса повідомляє, що ввесь цей шум — звичайний ґумбуг. Як звичайно: спершу повірили, а потім аж перевірили.

ХОТІВ ПІМСТИТИСЯ.

Недавно найшли в Чернівцях трупа шофера Андруховича, якого хтось застрілив. Углинуло майже два тижні, заки заарештували вбийника і його банду в опущеній фабриці крохмалю в Жучці. Убийником є відомий бандит Теодорович, якого вже давно пошукувала поліція за инші злочини. До банди належали і дві жінці. Тепер зрадила Теодоровича його любка Барановська. Теодорович пімстився на своїм противникови, але пімстився також і на собі, бо за це вбивство очікує його тяжка кара.

ПЕРША АКТИВНА ВІДПОВІДЬ НА ТАРИФУ АМЕРИКИ

ІТАЛІЯ ВЖЕ ПІДНЕСЛА МИТО НА ВВІЗ АВТОМОБІЛІВ.

РИМ. — Італійський уряд оголосив під датою 27. червня декрет, яким підноситься мито на всі авозені зза границі авта.

Підвишка виносить від 100 до 167 процентів, залежно від рода авта. Наслідком цього декрету, як кажуть торговці автами, заграничні авта будуть мусіти продаватися по ціні, два рази вищій, ніж досі.

Італійські газети не криються,що цей крок звернений передовсім проти Америки, як відплата за піднесення тарифи американським конґресом.

Газети заповідають підвищення мита на инші товари, спроваджувані зпоза границь.

АНГЛІЙСЬКІ КОНСЕРВАТИСТИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПІДВИЩЕННЯ ТАРИФИ.

ЛОНДОН. — Стенлі Болдвин, провідник англійської консервативної партії, виступив нині аж два рази проти уряду Мек Донелда, що вийшов з робітничої партії.

Наперед Болдвин офіціяльно відмовився брати участь у міжпартійній конференції в справі безробіття, а відтак зажадав від уряду підвищення тарифи на американські вироби у зідплату на нову високу американську тарифу.

МИЛЗ МАЄ ПЕРЕВЕСТИ МИТОВІ ПЕРЕГОВОРИ В ПАРИЖИ.

ПАРИЖ. — Оґден Милз, підсекретар американського департаменту торговлі, що виїхав до Франції з важними повновластями від президента Гувера, має, як подають французькі газети, перевести важні переговори з европейськими краями про тарифу. Помагати йому в тих переговорах має американський представник у Франції, Едж.

Французькі газети підносять, що европейські держави найбільше зацікавлені американським монополем міді. Англійські, бельгійські та німецькі мідяні підприємства вже получилися для боротьби з американським монополем.

ШУМ ЗА РЕСТАВРАЦІЮ ГАБСБУРГІВ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

БУДАПЕШТ. — Угорські легітимісти видали заперечення чуток про близьке здійснення їх намірів реставрувати Габсбурґів на престол Угорщини. Вони заявляють, що князь Отто верне на престол Угорщини тільки за згодою народа. Супроти цього всякі чутки про близький „пуч" (замах стану) є виссані з пальця.

Рівночасно Бенеш, чеський міністер заграничних справ, видав публичну осторогу перед можливим „пучем" та запевнив притім, що Чехословаччина й вся Мала Антанта вжиють усіх сил проти повороту Габсбурґів на престол.

Нові побоювання серед держав Малої Антанти викликав приїзд Оттона до Женеви. Отто каже, що він приїхав на спортові вистави, а Мала Антанта боїться, що він приїхав робити інтриґи, щоби дістатися на престол.

МОСКОВСЬКИЙ КОНҐРЕС ЗНУЩАЄТЬСЯ НАД ПОБИТОЮ „ПРАВИЦЕЮ".

МОСКВА. — Московська конвенція комуністичної партії далі займалася дебатою між групою Сталіна та „правицею". Хоч представники „правого" крила, Риков, Томський та Углянов, заявили публично, що вони помилялися, прихильники Сталіна не вдоволилися цею заявою, але домагалися публичної заяви, що цей „правий ухил" був зроблений під впливом буржуазного настрою. Остаточно провідники опозиції піддалися та зложили заяви, яких від них домагалися. Притому Углянов вигладав як бита собака, що ласиться при ногах бючого пана, а Рикова деколи й голос відмовляв послуху при заяві. Лише Томський злизав усе, що наплював, не показуючи при тому великого збентеження.

Після цих заяв Сталінці далі говорили про „правих" як про ворогів, буржуїв та еретиків, для яких не треба милосердя.

ЦЕРКВА ПРО „МОРАЛЬНУ РЕВОЛЬТУ".

БОРМУТ (Англія). — Д-р Джонс, один з проводників американської конґреґаціональної церкви, говорив тут на конґресі цеї церкви, що церква нині занедбана, а релігія тратить вплив. Видно це передовсім на молодежі. Молодіж повстає проти християнського розуміння полових справ. У своїм бунті молодіж нічого не боїться й нічого не стидається. Вона висміває старі приписи приличности й заповіди поздержливости. Вона відкидає старі конвенціональности та заборони, дозволяючи собі на свободу говорення й поступовання, яка мусить вражати старше покоління.

НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ УХВАЛЮЄ ШИРОКУ АМНЕСТІЮ.

БЕРЛІН. — Німецький парлямент ухвалив закон про широку амнестію для політичних злочинців та зрадників держави, о скільки вони були поповнені між 9. листопада 1918. року і 1. грудня 1924. З амнестії виключені люде, які допустилися вбивства членів кабінету міністрів.

З амнестії найбільше скористають комуністи та фашисти.

У ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ ПІДНОСИТЬСЯ РЕПУБЛИКАНІЗМ.

КЕЙП ТАВН (Південна Африка). — У Блемфонтайні відбулося величезне політичне віче південно-африканських націоналістів, на якому зявилися люде з далеких околиць. Д-р Стейн, бувший мейор цього міста, виступив проти теперішнього уряду Південної Африки, кажучи, що населення Південної Африки прямує не до поширення своїх прав у британській імперії, але до повної самостійности в независлій републиці.

Віче вибрало комітет, який має виставляти домагання самостійности й републиканізму при кожній нагоді.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИПРАВДАННЯ ДЛЯ НЕРОБСТВА

Вже два місяці минуло від кінця перепису населення, а федеральний уряд ще не може видати остаточного обчислення щодо числа безробітних у краю.

Правда, департамент торговлі, що має верховний нагляд над переписом, уже подав деякі звіти, але цілого звіту ще не має. Він подав теж частину звіту зі стану безробіття, але й се тільки частинний рапорт, який обіймає тільки 756 повітів та 75 міст, або не більше як одну четвертину поверхні Злучених Держав. На основі сього частинного звіту департамент торговлі пробує виробити собі поняття про стан безробіття в цілому краю. Розумує він так: коли в тій частині Америки є 575,000 безробітних, і коли можна припустити, що безробітні розділені по всій Америці рівномірно, то в Америці є відай коло 2 міліони 300 тисяч людий без роботи. Се значить, що число безробітних виносилоби коло 2 проценти населення.

Можна припустити, що уряд не богато помиляється в своїх обрахунках. Дуже можливо, що безробітних справді нема більше, як уряд допускає рахунком правдоподібности. Всетаки практика уряду не є дуже щаслива. Обрахунків числа безробітних треба на те, щоби з них побачити розміри нещастя та потребу зарадних средств. Всякі непевности щодо розмірів мусять тяжко відбитися при розважуванню над средствами заради.

Бачимо се найкраще на теперішній ситуації. Конгресова сесія на покінченню. За короткий час конгрес уже при найліпшій волі не буде могти щонебудь зробити. А зробити щось для заради безробіттю не така легка справа. При законодатних умовах Америки се забере певно богато часу. Хоча кождий говорить, що на безробіття треба щось робити, згоди на зараду нема. Пускати на таку ситуацію приблизний рахунок, здогад, про скількість безробітних, значить не зараджувати безробіттю, але підривати всяку акцію для зараджения.

Заки американська машинерія розмахнеться до роботи, то гадливими обрахунками про правдоподібне число безробітних у цілій Америці, а президент Американської Федерації Праці сейчас підняв сумніви щодо сього обчислення. За ним пішла преса. Одні кажуть, що безробітних більше, як каже секретар торговлі, другі, що менше. Пішла безплодна дебата. Дебатують над тим, над чим не повинно бути дебати, бо як може бути дебата над фактами, які можна представити цифрами? Збирається конференція губернаторів, говорить про безробіття, але для безробітних нічого не робить. І так кругом.

Нім американська машинерія розмахнеться до роботи, то безробіття само поправиться. А тоді знова будемо ждати другого безробіття. Як той байдужий ґазда, що не направляє діри в даху в дощ, бо ллється, а в погоду не направляє, бо в погоду не тече.

Ю. Милянич.

СВЯТКУЮЧА ВУЛИЦЯ.

Кажуть, що в пословицях скривається народня мудрість. Поляки справді мають одну пословицю, що — як не можна краще — характеризує стан і якість польської таксамо індивідуальної як і збірної душі. Мовляв: choć bieda na policy, ale hoc na ulicy. Цей тривіальний висдів, що ярко очеркує суть справи, дається приклaсти до цілої польської історії, як і до польської сучасности. Майже ніколи не було випадків, щоби дійсний зміст і внутрішня суть польських чинів, річей і подій були співмірні до зовнішньої форми. Поляки завсіди вміли представити себе міцнішими, кращими, розумнішими, як були в дійсности. Вони завсіди вміли поставити себе у відповідно підмальовані кулїси й якнайбільш користне розсвітлення; якщо не мали людей і чинів вартісних памятників з бронзи, то принаймене малювали на бронзовий колір свої фігури з паперової маси. На протязі цілої історії вони „забронзовували" в той спосіб своє існування і в умовах свого відновленого державного життя, а те мальоване бронзивництво вони систематично продовжують далі. Студії про польську історичну й сучасну пропаганду моглиб в тій справі принести богато дечого цікавого.

Хто зблизька приглядається сучасній Польщі й Полякам, того мусить попросту поражувати страшна неспівмірність між польською дійсністю і виявами на зовні. Коли дивитись зверху, моглоб справді видаватись, що Польща справді незвичайно міцна й стабілізована, що живе повним, незвязаним рвучким життям, розвиваєтьcя, посилюється, спрямоване заєдно до все кращих станів свого державного й громадського існування. Недавно було в Польщі кілька таких нагод, щоби можна було назовні виявити й розгорнути всю свою силу й міць — na ulicy. Поляки люблять влаштовувати свята; при всякій нагоді засвятковуються буквально до пів смерти. Поминаючи церковні дні, напротязі сімох тижнів Поляки святкували з величними парадами найперше день імянин президента Ігнаца Мосьціцкого, потім прийшов день Юзефа — отже Пілсудського. Тому, що польську опозицію возглавлює до певної міри також Юзеф (Галлер), два ворогуючі табори, санація і опозиція, старались з усею натугою розвеличати свого партикулярного Юзефа як найбільш бундючно. Конкуренція поміж бронзуванням обох Юзефів покінчилась — до речі — в Познаню тяжкими вуличними бійками і кровопролиттями. В кожнім містечку ставлено на ринку гіпсовий постумент в смерекових кулїсах, усе при вахт-парадах вояцтва в сталевих (французьких) шеломах. Потім святкували Великодні свята. Потім прийшов 1. травня. Потім найбільше свято з усіх — 3. травень, день історичної польської конституції. А міжтим всім можна з преси довідуватись про безконечну, інколи не вриваючусь чергу всяких полкових, льокальних, міських і инших свят. Характеристичний для того рода польських відносин є факт, що польський уряд намагався в приступі опаматання від шалу отих святкувань скасувати два із чотирох чи пятьох офіціальних свят Матері Божої, але стрінувся з фанатичним опором латинського клиру.

Коли в оті святочні дні дивитись на польську вулицю, хвилями моглоб справді видаватись, що ця вулиця — сильна. Зі зрозумілих причин, вона експонує себе особливо вибатно на західньо-українських землях. Поляки з величезним вкладом грошей і сил випроваджують у нас на вулицю, що тільки можуть вбрати в якісь організовані форми; на всіх отих святах з музиками, шумом, промовами й прапорами й усею натягнутою бомбастичною театральщиною можна бачити в маніфестаційних походах найкращі фронтові боєві курені, тенки, панцирні авта, сталь і моздірі всуміш з оформленими в чети й курені замітачами вулиць і канальщиками. З горячкою мобілізують і виганяють на вулицю все, щоби тільки могли отими парадами й забронзованими виявами сили й скількости не тільки залякати й заімпонувати комусь другому, але, щоб за отими музиками заглушити себе самих, вкричати й вмовити в себе почуття влади, правности свого посідання і політичного забезпечення. Дуже визначну ролю в зовнішньому оформлюванні усеї вулиці грає незвичайно криклива польська т. зв. „жовта" й „червона" сензаційна брукова преса, ота сама, що за недостигнутим рекордом злославного краківського „Кур'єра" — для великої світової пози і величі вкриває польські претенденси. Кожного дня можна довідатись, що далеко перед тим, як Марконі запалив на віддаль тисячів кільометрів електричні жарівки бездротним шляхом, ще на 20 літ раніше це зробив якийсь Поляк; що кожний другий славний чоловік Поляк та кожний винахід і великий світовий чин повстає з жерел польського духа. В тій неімовірній гротесції існує одначе система, певний плян, свого рода політика автосуґестії, щоби маскувати почуття своєї власної нездібности і заразом посилювати переконання про свою міцність, а вже що найменше рівнорядність з другими... міцнішими. Вони всюди були, все знають, прекрасно зорієнтовані й до всього причасні; вчора захлистувались і повірили в якісь свої кольонії в Африці, нині пишуть про свій незвичайно рідний вплив на вирішення лондонської конференції, завтра почнуть „буяти" про якусь свою нову імпрезу в світових маштабах — так до безконечности. Врешті починають вірити в оті бронзовані річи, гіпотеза про своє становище в світі починає відділовувати на маси. Так твориться те їхне бутне, замашисте, себепевне, нонгалянтське — hoc na ulicy! Старе шляхетське фумисте „Zastaw się a postaw się" залишилось як було, змінився тільки вигляд зовнішних форм. І деб не шукати, поза отими мальованими кулїсами не найдете й ніде не побачите щось такого як: систематична, заїла, щоденна праця, солідність, обчислення, ота тверда творча воля, що з побитих Німців робить світових потентатів, а з побідних Поляків робить дрібну, настирливу політичну й господарську жеброту. А іменно лише безконечну політичну й господарську слабість і шлендріян можна побачити й ствердити, коли заглянути через мальований пліт до середини польського подвіря.

Та ніколи не треба ані переоцінювати ані теж недоцінювати. Треба лише стверджувати існуючі факти, існуюче взаємовідношення діючих сил. Виходячи з тої засади, булоб з українського боку непростимою помилкою дати й собі засуґестуватись польському бронзівництву. І в звязку з наклоном до переоцінювання сил Польщі булоб ще більш непростимою помилкою недоцінювати міці і зорганізованости власних сил. Колиж хоч на час не слухати крику польських святкувань і вулиці, а дивитись на те, що діється в польській „kamienicy", то з української точки бачення нема надзвичайних причин до песимізму. Помимо усеї бронзи, свят і монументальної постави, Польща є в дійсности слабою, несконсолідованою, незабезпеченою в жадному відношенні державою, цілковито позбавленою будьякої позитивної ідеї, що виправдувалаб її теперішне державне існування.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

КОНЯ КУЮТЬ, ЖАБА НОГУ НАСТАВЛЯЄ.

Англійський уряд заключує договір з Мезопотамією, на основі котрого Мезопотамія, що була досі під англійським мандатом, має стати самостійною державою в 1932. році.

За таке полагодження квестії стоїть більшість населення Мезопотамії, яке є Арабами по національности, а магомеданами по релігії.

Проти сього рішення повстають релігійні меншости: жиди й християни. Щоби їм було добре, вони хотілиб, щоби Мезопотамія далі була під англійським мандатом.

Добрий примір нахабности меншости, з одної сторони, та невміння більшости розвязати релігійне питання краю на загальне вдоволення.

ПОЩО ТОДІ ПРОГИБІЦІЯ?

На першому засіданню конклаве конгрегаціоналістів світа, що відбувається в місті Бурнмуті, в Англії, говорив д-р Вилієм Горес Дей, пастор конгрегаціональної церкви в Бриджпорті, в стейті Конетикат, що прогибіція в Америці не принесла сподіваних благодатей. Передовсім не поменшила вона числа злочинців. В Америці злочинство далі панує, як до заведення прогибіції.

Можна сподіватися, що бриджпортському пасторови відповідять зараз другі протестантські пастори та агенти ріжних прогибіційних організацій. Що справа мається так, як каже д-р Дей, се не перешкаджає другим людям замкнути очи та переконувати ввесь світ, що прогибіція таки принесла поправу. Богато людий їм приплеснe, бо люди мають велику здібність не бачити справдішних фактів, а бачити те, що їм хотілосяби бачити.

ТЕЖ БЛАГОДАТЬ ПРОГИБІЦІЇ.

До чого доводить прогибіція, показує рішення великої лави присяжних федерального суду в Брукліні, Ню Йорк. Ся лава постановила поставити на суд 8 лікарів та 4 аптикарів за змову ломити прогибіційний закон. Як лікарі й аптикарі се роблять, відомо загально. До прогибіції лікар тільки й робив, що подавав людям ліки, а аптикар сі ліки для хорого виробляв. Нині дещо в тому змінається: богато лікарів підписує своїм „клієнтам" (коли лікарі мають тільки пацієнтів) цидулки на горівку, а аптикарі ці цидулки „виповнюють". У сей спосіб дві професії перебирають на себе функції коршмарів.

ПРИЗНАЮТЬ НЕДОСТАЧУ.

Розказуючи перед московською конвенцією комуністичної партії про величезні осяги большевизму, Каганович представляє страшне поширення газет. Каже, що большевицькі газети мають циркуляцію, сягаючу до 25 міліонів.

І каже, що ся циркуляція булаби ще більша, якби большевики мали досить паперу. Але паперу не стає.

Добре й таке признання.

ТЕЖ ПОБІДА.

Між иншим подає Каганович, що „Селянська Газета" має 1,750,000 читачів.

На сто пятьдесять міліонів душ при централізованню газет у столицях се не є ніякий осяг. Се показує, що селянщина Росії ще далеко до селянства инших країв.

ТРОЦЬКИЙ ПОВТОРЯЄ СТАРЕ ПРОРОЦТТО.

У Берліні появиться незадовго друком нова книжка Троцького. Газети подають уже перебіг виводів автора. Каже Троцький, що большевицький уряд летить скорим кроком на зломанне голови.

Він каже, що тільки одно може вратувати московських большевиків від остаточного повного розвалу, а саме вибух всесвітної революції.

Гарне спасенне придумав Троцький, тільки звідки московським комуністам узяти всесвітну революцію? Хто її хоче? І хто в неї вірить нині, коли Сталін жене Троцького, а Троцький називає Сталіна зрадником революції? Пощо побільшувати той московський скандал та розводити свинство по цілій землі?

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

„ЗБІЛЬШУЙ СВІЙ РІСТ ЕЛЕКТРИЧНИМ ВІДЖИВЛЮВАННЯМ".

Японці належать до найменших ростом людей в світі. Вони вже всього навчилися від инших народів, а тепер іще й зовнішньо хотіли би бути схожими до них. Сповнити ці мрії Японців обіцює їм їх земляк, доктор Ногуші. Та цікаве, що для своїх спроб бере д-р Ногуші не Японців, а вбогих Індіянів із Бразилії. Ці спроби робить уже пятнацять літ. Тепер переводить систему „електричного відживлювання", яким „сподіється зовсім змінити фізичну будову людини. Каже, що йому вдасться виліковувати людей від одідиченого кретинізму, але лише в молодих літах, коли людина ще росте. Передовсім же, як твердить, йому вдалося змінювати навіть краску шкіри людини, так, що котрі Японці схочуть, можуть бути вже білі. Таке лікування дуже просте. Тілом перепускається електричну струю правильно і докладно означеної сили.

Іван і Петро йдуть стріткарою. Всідає дівчина.

— Я знаю її, — каже Петро до Івана. — Може пересядемо біля неї?

— Заждімо аж купить собі тікет, — відповідає Іван.

В. Богуш.

ПРИЧИНИ НЕВДАЧІ БОРОТЬБИ ЗА СУВЕРЕННУ ДЕРЖАВНІСТЬ.

(4)

У всякому разі треба признати, що українська соціял-демократія, хоч вона і не була справді великою масовою партією, вже показала себе більш европейською, ніж инші українські партії, засвоївши ідеольогію не прямо від російських меншевиків, а разом з ними від німецької соціял-демократії та соціялістичного інтернаціоналу взагалі. Українські соціялісти-революціонери у значній мірі залежні ідеольогічно від російських, провадили одначе підчас революції цілком свою окрему політичну лінію і дуже поборювали політику московських соціялістів-революціонерів. Навіть так звану соціялізацію землі розуміли вони та переводили в життя зовсім інакше, ніж останні. Щож до спільної обом партіям назви, то вона нічого іншого не визначає, як певну революційну течію в европейському соціялізмі, а сама назва є власне французького походження, бо у кінці XIX. ст. так називалася одна з фракцій французьких соціялістів, фракція Валяна, або, так звані, бланкісти), поки вона не об'єдналася з іншими в одну французьку соціялістичну партію. Крім того взагалі треба визнати, що ідеольогія соціялістів-революціонерів таки досить споріднена з тим „ідеалістичним" напрямом французького соціялізму, який німецькі марксисти свого часу уважали за „утопійний".

Звичайно ми таким робом не бажаємо оспорювати думки, що спільне політичне життя з московською нацією за часів царату та московська культура не мали значного впливу на українську націю та особливо на ідеольогію її освіченої верстви; проте українське словянофільство, народництво та соціялізм разом з тим мали і свої значні особливости від московських. Так напр., і українські соціял-федералісти (тепер У. Р. Д. П.) та соціялісти „самостійники (раніше УНП) також в меншій мірі ніж вище згадані партії знаходились під впливом російської політичної ідеольогії та московської культури. Тимчасом останні два напрями з нашого погляду власне не були певними партіями, а скорше політичними клюбами, бо не мали масових організацій і через те не відограли ніякої серйозної ролі підчас революції. Складаючись переважно із службовців, урядників, старшин та взагалі інтелігенції, вони займалися переважно культурною працею, а також організацією державного апарату. Хоч вони й не були прихильниками клясового робітничого та селянського соціялізму, проте в умовах українського суспільного життя й революції не могли ці групи також прихильно ставитись і до капіталістичного ладу та клясових інтересів буржуазії, тимбільше, що остання все виступала проти української державности. Тому вони й обстоювали так званий державний соціялізм, себто соціяльні реформи, без яких українська нація не могла стати на ноги, та соціяльну еволюцію в напрямі нового, кращого суспільного ладу.

На жаль, обидві ці групи були дуже опортуністичні, себто не революційні, не розуміючи, що підчас революції, коли йде руйнація старого державного ладу, нічого галасувати про законність, еволюцію, збереження традицій та плянomірне будівництво. Це все прийшлоб у свій час, якби УНР була вистояла у боротьбі, для чого необхідно було бути всім рішучими принаймні національними революціонерами та далекозорими політиками. Крім того треба було мати більшу віру у власні сили, більшу зручність та розмах, залізну волю і відвагу у критичні хвилини.

Що торкається Українців лібералів чи демократів та хліборобів, то вони взагалі ніякої ролі у революції та боротьбі за державність не відограли, бо їх було дуже мало, а їхні клясові інтереси штовхали їх в сторону реставрації старого суспільного ладу. Це вони й бачили підчас „гетьманського" режиму, коли вони разом з українофілами та буржуазно-февдальними верствами України знаходились при владі. Всеж ми повинні признати, що Українці хлібороби-демократи справді обстоювали суверенну державність і вимагали ліберальної соціяльної політики; на жаль, це була досить слабенька група у порівнанні з всесильними тоді організаціями не-Українців хліборобів-февдалів та капіталістів („Протофіс). Вона була, так мовити, такою секцією буржуазної України, як українські комуністи тепер у КП(б)У супроти Москалів та Жидів.

А через те нам здається, що нинішня програма українських хліборобів-державників, себто відновлення „гетьманату" на Україні матиме успіх тільки тоді, як відбудеться реставрація Романових в Росії, а також на Україні. Тоді хлібороби зі своїм „гетьманом" на чолі малиб можливість переводити таку „українізацію" та українофільську політику, яку переводять нині комуністи-большевики, а свого часу намагалися переводити демократи-гетьманці у 1918. р.

Отже з нашого погляду до невдачі прийшло через те, що наша національна база була почасти досить вузькою, а головне занадто змінливою та невишколеною як слід; себто народні маси були мало свідомі, дуже неосвічені, а також без політичного виховання та організації, тоді як інтелігенція не мала належно виробленої політичної ідеольогії, самопевности та завзяття у переведенні постановленої мети й уміння використовувати події, передбачаючи їх дальніший розвиток. Бо наша попередня політична ідеольогія була українофільською та переважно культурницькою — отже традиції козацького періоду, себто ідею боротьби за суверенну державність, а тим більше державницьку ідеольогію старої київської соборної України-Руси, тоді ще як слід українська нація не засвоїла. Крім того зовнішні чинники, себто чужі держави або не були певними спільниками або були проти нас, тоді як наші вороги Москалі та Поляки виявили більшу спритність та організацію, ніж Українці. Це відноситься в рівній мірі як до УНР так і до ЗУНР.

Мало того, Европа українську націю знала дуже мало, не цінила та не поважала, не рахувалась з нею і не вірила у можливість суверенної української держави. Це ми знаємо як з діяльности та ріжних заходів української делєґації на мирову конференцію у Парижі так і з праці українських місій за кордоном. Пропаганда ідеї української державности була до того часу дуже слабенькою, а тому ні европейська дипльоматія, ні політичний світ, як буржуазний так і соціялістичний, з українською проблемою не були обзнайомлені. Досить пригадати тільки ту важку боротьбу, яку довелося переводити українським соціялістам у II. Інтернаціоналі, поки він визнав у 1919. р. УНР. Нині дещо вже зроблено, але все ще не у належних розмірах. І на цю пропаганду та взагалі на безпосередню участь Українців у міжнародньому культурному та політичному життю через ріжні конгреси, конференції і т. д. необхідно звернути ще значно більшу увагу, бо міжнародня суспільна думка може відограти у боротьбі за наше визволення досить велике значення.

(Конець).

ПРОТОКОЛ

НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося в днях 17—20 лютого 1930 р. в домі У. Н. Союза, 81—83 Гренд вулиця, Джерзи Сіті, Н. Дж.

(Продовження).

(34)

Р. Слободян, зясовуючи до-теперішню акцію в справі Сиротинця-Захисту, звертає увагу, що перед пятьма роками, а саме, коли ми ту справу на рочестерській конвенції піднесли, многі з нас вірили, що справа піде далеко лекше і навіть сподівалися, що за перший рік зберемо $100,000-ний фонд, у другім році приступимо до будови, а за той час виробиться жертвенність так, що на цій буде можна до певної міри обчислити потрібні видатки, а в остаточнім разі по міри жертви вистачила би незначна стала місячна вкладка від членів. З того часу справа Сиротинця є нічим иншим як киданнєм благородної ідеї, до зреалізовання затяжкої на наші сили. Факт, що ми вспіли зібрати поважну суму гроша на ту ціль, є лиш доказом, що як в многих инших справах так і в тім случаю, як це було сказано кимсь з передбесідників, під впливом соломяного вогню, себто початкового захоплення, „дещо" в тій справі зробилося. Сума, яку ми признаємо „значною", глядячи на неї з пункту персонального, є зовсім незначною в порівнанню до числа членів, а передсім до тої суми, якої на заснованнє і вдержаннє Сиротинця-Захисту потрібно. Зібрана досі сума жертв може лише свідчити, що між загалом наших членів є дійсно поважне число таких, що на таку ціль жертв не пожалували. Чи ті самі жертводавці схотілиб, а зглядно змогли би ще вдруге таку суму зложити, то велике питаннє. Кажуть, що є ще багато таких, котрі досі нічого на Сиротенець не жертвували, але цілком певно жертвувалиб, коли би приступили до будови, зглядно до реалізації проєкту. Припустім, що таких є навіть більше ніж перших жертводавців, та що зложили би 2 або й 3 рази таку суму, як досі зібралося, то цього може вистарчилоб на заснування. А де буде удержаннє? Тепер в Америці біда бушує, отже треба сумніватися, чи в такий час жертвенність може бути такою обильною як тому чотири роки. І це не є зовсім відповідний час на переведення референдум у тій справі, бо бути може, що навіть ті, котрі досі були найщедрішими жертводавцями, можуть побоятися дрібної сталої вкладки і мусіли голосувати проти неї. Коли дійсно дорожимо тою справою, то з референдумом здержимося, поки часи не зміняться, а за той час зробимо все, що в нашій можности, щоби справу вивести на тори, які доведуть до такого зреалізовання цілого проєкту, на який не буде стати і з чим всі погодяться. Покищо треба справу вивести так, щоби передовсім жертводавці були переконані, що їх жертви скорше чи пізніше мусять дійти до цілі; що, чи се буде Сиротинець тут або там, касарняний, кольоніяльний чи приміщеннє при родинах, то зложена ними й призначена для сиріт жертва сиротам дістанеться. Коли в Канаді наші люде можуть вдержати таку інституцію як, приміром, Бурса, то цілком можливо, що і в нас у Злучених Державах, далосяб хочби для сиріт подібну інституцію провадити. Та того не осягнеться самим говореннєм і безконечною дискусією, але, обговоривши справу річево і вичерпуючо, взятися до діла, зложивши потрібний капітал. Погодиться вповні з висловом, що чимскорше перестанеться говорити словами, а зачнеться цифрами, тим скорше прийдемо до розвязання цеї вельми поважної і трудної справи.

І. Каштанюк звертає увагу, що думки гол. урядників, висказані на цім засіданню в справі Сиротинця-Захисту, мають бути початком або радше отворенням дискусії на цю тему в органі, так, як конвенція припоручила. Щоб однак ту дискусію можна вдержати у відповідним порядку, а передовсім обминути можливу особисту полеміку, а на те місце зібрати спільну думку всього загалу членів організації, пропоную видання директиви, щоби в справі Сиротинця проголошувати тільки такі голоси, які були попередно обговорені й одобрені членами по відділах і будуть затверджені, як такі, відділовим урядом. Хто отже має добру думку і погляди, як запевнити істнованнє Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі, нехай це передовсім подасть до відома членам на мітінгу свого відділу, а коли такий голос знайде одобреннє більшости членів відділу, що буде стверджено відділовим урядом і надіслане в надаючійся до друку формі (написане атраментом на одній стороні паперу), то такий голос буде поміщений, о скільки в нім буде щось нового, а не повтореннє подібного, вже перед ним проголошеного. Коли хтось годиться з якимсь проголошеним уже проєктом, то не потребує те саме повторяти і домагатися поновного проголошування. „Свобода" буде поміщувати проєкти після числа порядкового, так, як будуть до редакції приходити, подібно як конвенційні проєкти, і коли в котрім відділі члени одобрять проєкт з иншого відділу, який вже був проголошений, то вистарчить, коли відділовий уряд пришле заяву, що годиться на дотичний проєкт, подаючи його число порядкове і дату та число „Свободи", в якім той проєкт був проголошений. Треба вимінати всякі повторювання тай приписування собі проєктів, проголошених попередно і кимсь иншим написаних. Треба вимінати критику проєктодавців, себто особисту полеміку. Не забувати, що це ходить не про критику осіб, але про їх проєктів, але про те, щоби знайти спільну думку, як до цілі дійти. Тому менше говорити про те, чого не треба робити, а натомісць говорити про те, що треба робити.

Думки, висказані гол. урядниками на річнім засіданню, не становлять їх особистих проєктів ані збірного проєкту. Та дискусія повинна послужити за приклад, як треба на справу задивлятися і про неї дискутувати. Головний уряд зложить проєкт, а зглядно кілька проєктів, аж по тім, як у тій справі всі відділи висказуться, опираючись на опінії більшости, і ті проєкти віддасть під референдум.

Уважаючи, що головний уряд справу Сиротинця-Захисту в тім моменті передискутував вичерпуючо, вносить, щоби дискусію замкнути і повищі умови ведення дальшої дискусії на сторінках „Свободи" зарядити.

Гр. Пипюк попирає внесення на закінчення дискусії членів гол. уряду, а отворенне дискусії загальної з додатком, щоби редакції оставити вільну руку щодо принимання або відкидування голосів, до поміщення надісланих, відповідно до умов, поданих передбесідником, з тим однак застереженням, щоби редакція в разі відмови поміщення в „Відповідях Редакції" информувала інтересованих, чому їх голосів не поміщено. Це внесення формально ухвалено.

Гол. предсідатель М. Мурашко, дякуючи за висказання думок в справі Сиротинця, в короткій промові звертає увагу на важність завдання навіть в самім переконанню дальшої дискусії членів і взиває всіх членів гол. уряду, щоби тій справі присвятили як найбільше часу і труду та помогли й допильнували, щоби та дискусія дальше на сторінках органу велася неменше річево і доцільно, як вона тут зачалася.

З черги на денний порядок прийшла справа Дому У. Н. Союза.

Гол. рек. секретар І. Каштанюк підтримує свою думку, висказану у звіті, що Дім У. Н. Союза потребує солідної адміністрації, а передовсім наложення комусь за це відвічальности. На його думку, новий дім вимагає власного буджету на покриття коштів утримання й обслуги тай доходів на оплачення проценту від вложеного капіталу, і податків. На дохід наразі складатися мусить оплата ренту в такій пропорції, як хто займає. Приміром „Свобода" займає більшу половину, а зглядно дві третини будинку, тож у такій пропорції повинна покривати видаток.

По довшій дискусії на цю тему, в якій брали участь всі присутні гол. урядники, постановлено остаточне рішеннє тої справи полишити екзекутивному комітетови на пізніше.

На деннім порядку справа Стефана Гвіздя з Филаделфії, Па. Стефан Гвіздь на минулій конвенції інтерпелював редакцію за її становище супроти радянського правительства, якого то факту не було поміщено в протоколі. Коли протокол був видрукуваний, тов. Гвіздь, не знайшовши в нім своєї інтерпеляції, домагався сейчас спростовання від редакції. Домагання свої повторяв кількома наворотами і ще дальше домагається сатисфакції.

В дискусії в тій справі говорили Каштанюк, Слободян, Ревюк, д-р Клодницький, Михальчук і Питляр.

Сконстатовано, що конвенційний протокол може простувати або одобрювати лише сама конвенція. Редакція урядових протоколів поправляти чи спростовувати не може. Конвенційний протокол був видрукований так, як його сама конвенція прийняла. Дотичну інтерпеляцію пригадують собі п. п. Ревюк і д-р Клодницький. О. Ревюк навіть відповідав на цю інтерпеляцію, а д-р Клодницький пригадує собі, що тов. Гвіздь передавав йому, як конвенційному секретареви, карточку, на якій та інтерпеляція була подана, однак та карточка затратилась і коли на слідуючий день протокол був читаний і конвенцією приниманий, ніхто того факту не спостеріг тай спростовання не жадав. Тепер отже можна лише ствердити, що тов. Гвіздь дійсно інтерпелював редакцію „Свободи", але того в протоколі не було, конвенція того не одобрила і тепер ніяким чином того до конвенційного протоколу запхати не дасться, тай тому формально ухвалено, щоби над справою перейти до денного порядку.

(Далі буде)

З українського життя в Америці

ВИЛКС БЕРІ, ПА.

Український день вдався.

Український День, влаштований з рамени Української Національної Ліґи Лузернського Повіту, випав знаменито. В американській місцевій пресі читаємо про нього таку новинку:

UKRAINIAN DAY ATTRACTS 6,000 TO SANS SOUCI.

The first annual Ukrainian Day was held at Sans Souci Park yesterday by the Ukrainian National League of Luzerne County. More than 6,000 representatives of the Ukrainian nationality from all over the State were present, many of them garbed in the picturesque costume of their homeland. V. Kraykowski was the chairman of the program.

Addresses were made by Rev. Ilia Szkwarok of New York City, and Michael Greshchuk. Selections were given by choir from Nanticoke directed by Rev. Paul Gryszetzky, pastor of the Ukrainian Eastern Rites Church. Misses Helen Wereshchynski, Anna Mekelyta, Josephine Oleksiw and Margaret Mekelyta, the four Ukrainian „beauties" succeeded in capturing the first and second prizes for the beautiful national costumes.

—o—

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Нагорода для української дитини.

Коли я дістала запрошення від Материнського клюбу, щоби прибути на закінчення шкільного року Публичної Школи ч. 86 в Асторії, переглянула я спис тих, що покінчили школу, й здивувалася, що там є так мало українських імен. Але я цікава була побачити і те мале число українських діточок. І не пожалувала. Бо зауважила, що хоч мало маємо ми дітей у шкільнім віці, але ті, що були, відзначилися особлившими здібностями.

Мило було мені почути, як викликано Іринку Середу, 12-літню донечку українського священика о. П. Середи, яку наділено двома нагородами. Одну медалю одержала за пильність у науці, а другу за найліпше знання географії. Мала Іринка була найпильнішою ученицею в цілій клясі.

Наші діти є нашою гордістю і нашою надією. Як їх виховаємо, таких будемо мати з них громадян. Така й буде українська будучність в Америці. З добре вихованих і образованих дітей виростуть і добрі провідники, які продовжатимуть боротьбу українського народа за самостійність, а нашу іміграцію придержать при розумінню визвольних змагань наших братів у краю.

Тереса Сміт.

В ЯКИХ ВЕЛИКИХ ГЛИБИНАХ МОЖУТЬ ЖИТИ КИТИ?

В одному англійському місячнику, „Натюр", оголосив один англійський учений свої спостереження, які відносяться до китів, а передовсім до їх здібности перебувати у воді.

Як відомо, кити — це ссавці, що мають легені, через що мусять час-від-часу видобуватися на поверхню води, щоби видихнути з легенів зужитий воздух, а вдихнути свіжий.

Ми не знаємо точно, в яких великих глибинах океанів можуть перебувати кити, бо це залежить від витривалости грудної клітки тих звірят на гидростатичні тиснення. Румунський зоольоґ, Раковіца, що досліджував життя полудневих океанів, каже, що кити можуть плисти в найбільшій глибині 100 метрів, і в цій глибині можуть перебувати тільки одну годину.

А „Натюр" пише, що кит, ранений гарпуном, пірнув до глибини 1,700 метрів і там по годині згинув з рани. Иншим разом кит осягнув глибину 1,300 і 1,500 метрів.

Невиясненою є квестія, як пояснити витривалість на тиснення в тих глибинах з точки погляду фізіольоґії.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Жеребецька Любов, від. 144, подає до відома своїм членам, що піврічні збори відбудуться в суботу, 5-го липня, точно в годині 8-мій вечером, в гали Укр. Нар. Дому, 217 Іст 6-та вулиця. Проситься всіх членів явитись на сих зборах, бо є дуже важні справи до полагодження. Неявившіся на збори члени будуть карані після статута. — М. Ямка, предс.; Левіцький, кас.; М. Жуковський, секр.

Практичний. — Можете мені нарешті поґратулювати; я вчора заручився.

— Ну, то ґратулюю, а скільки має ваша наречена?

— Вісімнацять... тисяч.

—o—

Він певний. Пацієнт: — Пане доктор, чи ви певні, що я подужаю? Я чув, що лікарі ставлять іноді фальшиву діягнозу і лічать пацієнтів на запалення легенів, а вони вмирають відтак на тиф.

Лікар: — Вас хибно поінформували, добродію. Коли я лікую чоловіка на запалення легенів, то він і вмирає на запалення легенів.

Модна зачіска. Чоловік (при обіді до жінки): Вже знову волос у зупі!

Жінка: Та це певно твій, бо я не маю такого довгого волосся!

В кождій українській хаті повинна находитись „Свобода".

В БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

СІМНАЦЯТЬОХ УКРАЇНЦІВ ПЕРЕД СУДОМ.

Осьмий день розправи проминув на переслуханні дальших свідків.

Свід. Станислав Станьківський, родом зі Скалата, возний „Східних Торгів", зізнає, що підчас вибуху шиби поранили йому голову. Увійшовши до бюра, де був вибух, свідок побачив розбиту касу, розсипані гроші і Штрайтівну, яка лежала нага на підлозі. Станьківський почав збирати гроші, які розсипались з розбитої каси. Предсідник трибуналу питає, чому свідок збирав гроші, а не ратував Штрайтівну. Свідок відповідає, що не міг Штрайтівній нічого помогти і збирав гроші. На запит предсідника, чи свідок пізнає між обвинуваченими хоч одного, свідок оглядає всіх 17 Українців і не пізнає нікого.

Маріян Романовський зізнає, що підчас вибуху на нього впали двері і поранили голову та коліно. Він ратував Штрайтівну і відвіз її до лічниці.

Свідки Скальський і Висоцький не зізнали нічого нового.

Свідки в справі вибуху в гардеробі на львівській стації.

Свідок В. Урбанський, директор гардероби, зізнає: В год. 3.30 він прийшов до гардероби, працював пів години, нагло почув шипіння, потім страшний гук, бачив дим, чув бренькіт шиб, відтак запримітив, що горять усі валізи і клунки і то так скоро, наче булиб облиті бензиною. Свідок перескочив через вогонь, осмалив собі убрання, покликав пожежну сторожу. Пожежа тривала більше як пів години. Шкоди від вибуху в гардеробі виносять 20,000 золотих, які виплачено пошкодованим. Згоріло 47 валіз і кошиків, по 46 валіз зголосились їх власники, а по одну валізу не зголосився ніхто. **Предсідник трибуналу** просить пізнавати між обвинуваченими того Українця, що залишив у гардеробі підозрілу валізу, але свідок не пізнає нікого.

На запит прокуратора Ліпша свідок говорить, що після вибуху в гардеробі був дим, який гриз очі і не давав ні дихати ні дивитись, що полумя з вибуху було наче з ракети, воно підіймалось у формі зірок.

Свідок Теодор Лендобецький зізнає, що якісь особи принесли дві валізи, він приняв, поклав їх на полиці ч. 6, де потім був вибух. Між обвинуваченими свідок не може пізнати осіб, що принесли валізи.

Свід. Евген Горак щиро признається, що коли у валізці вибухли бомби, він „вхопив свої манатки і дав ногам знати" і що зі страху нічого не бачив, аж як прийшла поліція, він відважився вернути до гардероби і побачив пожежу.

Свід. М. Войціцький пригадує собі, що перед вибухом він дивувався, що того дня до гардероби приходить багато Українців і говорять по українськи більше як звичайно.

Свід. Евстахій Граньків, Українець, жалує, що підчас вибуху в гардеробі, де він працює, йому згорів плащ, старий капелюх і 50 золотих. Свідок просить відшкодування за час втрачений на зізнання в суді, але предсідник трибуналу потішає його, що „Пан Буг дал" Взагалі предсідник трибуналу сьогодні в незвичайно добрім настрою і скучні зізнання свідків оживлює дотепами.

Свідок Сулковський, магазинір, не зізнає нічого цікавого.

Свідок Рузя Мізесова при конфронтації не може рішуче пригадати собі, чи то якраз обвинувачений Біда купував у неї валізу, але Біда в поліції признався, що валізу купував у неї, в торговлі за великим міським театром. Біда твердить, що купував дві валізи, а Мізесова пригадує собі, що якийсь пан у день замаху купив у неї одну валізу, торгував, вона опустила 2—3 золоті і все було гаразд. Потім поліція приводила обв. Біду до її торговлі і Біда показував навіть, з якої полиці Мізесова продала дві валізи.

Свідок Матвій Лемпель, власник ресторану при вул. Кохановського ч. 26, пригадує собі, що до його ресторану перед замахом приходило 4 молодих Українців, мали з собою валізу, обідали, пили чай, пиво. В слідчого судді він пізнав обв. Терещука, але тепер не може пізнати.

Обв. Біда признається, що був у ресторані Лемпеля. Вацик платив за чай, він за пиво, з ними був Терещук і ще один невідомий чоловік.

Тут оголошено перерву.

На поліції бють, чи не бють?

Після перерви зізнає **пшодовнік слідчої служби, Владислав Войцеховський**. Він брав участь у переведенні слідства, під присягою твердить, що поліція нікого не била.

Предс. трибуналу: Коли ведено слідство? В ночі?

Свідок: До год. 7. вечора.

Предс.: Чи поліція грозила, що буде бити?

Свідок: Ні, не грозила.

Предс.: Чи ви чули зойки і крики битих?

Свідок: Ніколи я зойків не чув.

Предс.: Чи обвинувачених забирали зі слідчого суду назад до поліції?

Свідок: Не знаю.

Обв. Крушельницький: Мене забрано зі слідчого суду на поліцію, там тримали мене 2 тижні. Виж мене сами відвозили до арешту.

Свідок: То неправда.

Обв. Терещук: Ви мене відвозили, ви були присутні в келії тоді, як мене били, ви тримали мене за голову, потім відскочили, сіли на лаві. Це було 10. вересня, в 11. год. в ночі. Я вас пізнаю по плястрі на лиці.

Свідок: Я мав плястер, але я вас не бив.

Обв. Вацик: Дня 14., як мене в келії били, то ви кричали: „Дамо тобі 60 буків, то до всього признаєшся". Я кричав, що нічого не скажу, а ви сміялись і говорили: „Оповідай так своей матце!"

Обв. Махницький: Як мене били в лице, то ви грозили: „Будеш так ригати як Вацик".

Обв. Кирилюк: Як мене били, то ви сиділи мені на голові, били в плечі і кричали: „К—ва ці маць, будеш ригати як Вацик! Ригай, Юзю, і говори праву!"

Свідок: То все неправда, я присягав.

Агент слідчої служби Юзеф Вавжинович: Цей свідок арештував Біду, Кирилюка і Гошовського.

Предсідник трибуналу: Чи в кімнаті, де відбувається слідство, є червоне світло?

Свідок: Нема.

Предс.: Чи при слідстві ви примушували обвинувачених говорити в суді так, як на поліції? Чи грозили биттям?

Свідок: Нема червоного світла і ні никому не грозили!

Предс. триб.: Чи там є відро з водою і лавки для биття?

Свідок: Нема ні відра, ні лавки, лиш крісла.

Д-р Лев Ганкевич: Коли помер Кайдан, то наступив Лапіцький, Мітленер, потім Білевич. Чому обвинувачені ніколи не зізнавали, що при слідстві зізнання вимушувано побоями, а тепер за Білевича всі на це скаржаться?

Предс. триб. ухилює це питання, бо пан Білевич не є обвинувачений.

Оборонець д-р Шевчук: Попадюк зізнавав, що після того, як його били в пяти, ви прикладали йому до пят вату із боровою водою.

Свідок: Я того всього не розумію. (На салі сміх).

Обв. Попадюк: Це було в салі ч. 4; ви мочили мої ноги в боровій воді.

Свідок: Мені заборонений доступ до келії, я там не був.

Обв. Попадюк: Алеж я на вас не нарікаю. Ви мочили мої ноги, прикладали вату.

Предсідник: Ну так, пан Попадюк вас хвалить. (На салі сміх).

Обв. Огородник: Коли мене били, ви це бачили, ви дивились, як мені накидають коц на голову.

Свідок: Це неправда.

Агент Марійан Зяркевич. Після вступних зізнань про переслухання на поліції предсідник трибуналу питає: „Чи в кімнаті, де відбувається слідство, є лавки, мішок, відра? Бо тут говориться, що там є цілі знаряддя для тортур.

Свідок: Лавки там нема, ані мішка, ані відра.

Обв. Попадюк: Там є мидниця для мочення битих пят, є відро.

Предсід.: Чи Кирилюк зізнавав добровільно?

Свідок: Коли Кирилюк побачив, що ми все знаємо про нього, він розплакався і сказав: „Ви і то знаєте? Ну, то я мушу до всього признатись!" Потім Кирилюк все сказав добровільно, ми його не били. Кирилюк сказав, що був без посади і тоді Шушкевичівна намовила його вступити до УВО й обіцяла, що УВО виробить йому посаду, якщо він визначиться і виявить свої здібности. Ми не вимушували до чогонебудь признатись, бо сам Кирилюк зізнавав, то ми і так вже про все знали.

Д-р Ганкевич: Прошу це запротоколувати, що поліція знала про все перед переслуханням обвинувачених.

Предсідник триб.: Ви, пане свідок, ляпнули, що поліція знала про все перед переслуханням, скажіть ясніше.

Свідок: Ні, ми довідались про все від Терещука і Махницького, а зрештою я не знаю, це знає керовник слідчого відділу. Кирилюка ми не били і він все зізнав добровільно. Я переслухував Огородника, щоб узгіднити зізнання поодиноких обвинувачених.

Д-р Шухевич: Прошу запротоколувати, що свідок переслухував Кирилюка на те, щоб узгіднити зізнання обвинувачених.

Чи Качмарський признався до всього добровільно?

Свідок: Качмарський признався добровільно, що належав до УВО, сказав де револьвер і де схована „Сурма" та інструкції „УВО" і ми все це найшли в його домі, хоч передтим при ревізії ми не найшли цього всього. Качмарський при зізнаннях плакав і говорив: „Як я подивлюсь людям в очі? Мені ніхто не подасть руки за те, що я все виявив і зрадив Огородника, Онишкевича, Попадюка".

Попадюк 3 дні до нічого не признавався, а четвертого дня побачивши, що ми все знаємо, признався, сказав, що до УВО звербував його Сайкевич.

Предсідник: Чи ви били Попадюка?

Свідок: Алеж високий суде! На поліції нікого не бють, я ніколи не чув, не бачив, щоби польська поліція кого била. (На салі сміх). Крушельницький таксамо до всього признався добровільно, ми дали йому папір і він все списав на папері. Ревізію в Кирилюка переведено на підставі зізнань Махницького, що в Кирилюка є склад зброї УВО.

Предс. триб.: Яка є метода оборони обвинувачених?

Свідок: Обвинувачені мають інструкції УВО, щодо способу оборони: вони бороняться тим, що до вини признались лиш під примусом і побоями, а то неправда, ми не бемо. Качмарський признався до всього, хоч сам казав, що його не били.

Обв. Качмарський: Я притакував тільки те, що підсувала мені поліція, бо других били і грозили, що мене битимуть.

Прокуратор Ліпш намагається виявити, що переслухання відбувалося не для узгіднення зізнань обвинувачених, як це твердить д-р Шухевич, але для „порівнання зізнань поодиноких обвинувачених".

Д-р Шухевич: Ви говорили, що і Махницький і Кирилюк і Качмарський плакали. Виходить, що це якась плачуча організація.

Свідок: Я не памятаю добре, хто плакав, але Махницький, почувши про Урбанського, розплакався.

Д-р Шевчук: В який спосіб переслухували Попадюка? Били?

Свідок: Ні, ми приводили Попадюка що дня до кімнати і просили: „Може ви сьогодні будете зізнавати?" Попадюк відповідав: „Ні, не буду". Тоді ми казали: „Дякую!" і відводили його назад до келії.

Д-р Ганкевич: Ви сказали, що Качмарський зрадив своїх товаришів добровільно. Як це воно так? Качмарський присягав в УВО і так легко міг би зрадити товаришів добровільно?

Свідок: Ту психольогічну загадку міг би виявснити хіба лікар психіятр.

Д-р Ганкевич: Так, лікар, але не психіятр, а лікар від побоїв, цебто від § 152. (Оборонець нервово встає з місця і відходить).

Д-р Шухевич: Ви вдарили Махницького 4 рази в лице?

Обв. Махницький: Так, чотири рази.

Свідок: То неправда!

Далі зізнає **старший постерунковий Тадеуш Грінчак**, який не вніс у розправу нічого цікавого ні нового.

ЗАЯВА ОБОРОНЦЯ Д-РА ВОЛОДИМИРА СТАРОСОЛЬСЬКОГО.

У звідомленнях з судової салі з дня 2 червня була згадана заява д-ра Старосольського в справі поголосок про плянований напад УВО на суд. Сьогодні поміщуємо цю заяву в цілости:

„В деяких органах преси появилася вістка, нібито розійшлися поголоски про плянований замах на судову салю. Цього рода поголоски мусять мати вплив на атмосферу, в якій ведеться розправа і тому оборона не може не заняти становища в цій справі.

„Вже давніше раз, при нагоді иншого котрогось процесу, розуйшлися були подібні, кимсь поширені поголоски. Тоді лава оборонців заявила, що якби з якогонебудь боку був наражений на хочби найменшу прикрість хтось з приймаючих участь у розправі, як суддя, обвинувач чи свідок з огляду на свою ролю в справі, — оборона не вважала би для себе можливим приймати далі участь в розправі і всі оборонці зложили би повновласти. Ця тодішня заява має засадниче значіння і досі. Й оборона в цьому процесі стоїть на тому мж становищі. Оборона є найглибше переконана, що це становище її остає в памяти усеї української суспільности та що є річю зовсім виключеною, щоб у когонебудь з українського суспільства могла зродитися думка про якийсь виступ проти суду.

„Щоб виявснити без решти справу та відобрати усяку основу для подібних поголосок, оборона вносить: Високий Суд зволить: 1) запитати поліцийну владу, чи їй є відоме істнування повищих поголосок, чи мають вони якінебудь підстави і які, а колиб виявилося, що так, оборона просить негайно провірити їх; 2) перевести контролю усіх виданих білетів вступу на судову салю та провірити, кому і на чиє інтервенцію видано білети".

Як відомо, цей внесок оборони трибунал відкинув.

„Діло".

В галицькій коршмі.

— Цюсш, Іван, вбив ти мені два цвяхи в стіну?

— Вбив.

— Один під другим?

— Ні, один над другим...

— Ойой, що ти мені наробив...